

Introduction

The latest thematic issue of *Comparisons* is entirely devoted to the presence of childhood in literature. Scholars were encouraged to reflect on this subject by two catchwords which, understandably in the light of the current state of knowledge, appear relatively often in research dedicated to the issue of “representation” and “construct.” Both catchwords were meant to determine the way and from which perspective the concept of “childhood” was to be interpreted, and to define the parameters for discussion. We wanted the authors of the articles submitted for this volume to treat the titular issue in a multifaceted manner, which is not to mean that this topic is overly flexible. Therefore, we have before us texts focused in a separate section on the works of the Brothers Grimm, articles drawing on a historical and literary perspective, from the Baroque to contemporary times, or on a theoretical and comparative perspective. We treat this diversity as a distinguishing feature of the proposed readings and we hope that the reader will share our opinion. It should be noted that it is impossible to definitively and exhaustively describe the area of knowledge covering the representation and the construct of childhood in one issue of a scientific periodical or in one volume of a monograph; this is a task still faced by literature studies concerned as it is with recalling and explaining both concepts, taking into account the continuing studies on the subject. The state of research is being expanded with subsequent publications. We, as the editors of this volume of

Wstęp

Najnowszy numer tematyczny „Porównań” w całości poświęcony został problematyce obecności dzieciństwa w literaturze. Do refleksji nad tym tematem skłaniać miały uczonych dwa hasła wywoławcze, które – co zrozumiałe w świetle dzisiejszej wiedzy – stosunkowo często pojawiają się w badaniach poświęconych temu zagadnieniu: „reprezentacja” i „konstrukt”. Oba miały wyznaczać sposób i perspektywę interpretacji pojęcia „dzieciństwo”, a także wskazywać przestrzeń dyskusji. Chcieliśmy, by autorzy artykułów złożonych do tego tomu starali się traktować tytułowe zagadnienie w miarę możliwości wieloaspektowo, co nie znaczy, że nazbyt elastycznie. Dlatego też mamy w rezultacie przed sobą teksty ogniskujące się w osobnym bloku wokół utworów braci Grimm, artykuły prezentujące ujęcie historycznoliterackie, począwszy od baroku po czasy najnowsze, czy też problemowe, teoretycznoliterackie, a także komparatystyczne. Tę różnorodność traktujemy jako zaletę proponowanej lektury i mamy nadzieję, że Czytelnik podzieli naszą opinię. Zaznaczyć należy, że nie sposób definitywnie i wyczerpująco opisać obszar wiedzy rysujący się pomiędzy reprezentacją i konstruktem dzieciństwa w jednym zeszycie naukowego periodyku czy w jednym tomie monografii; jest to zadanie, przed którym stoi nadal nauka o literaturze, przywołująca i objaśniająca oba pojęcia, świadoma długofalowo rysujących się studiów nad tematem. Stan badań wciąż satysfakcjonująco się poszerza o kolejne publikacje. Nas, jako redaktorów tego tomu „Porównań”, interesuje recepcja

Comparisons, are interested in the reception and interpretation of its catchwords, and the reaction to it by a specific, though limited on account of the scope of this publication, group of authors, some of whose primary research focuses on various areas related to Polish and foreign literature. This volume is the meeting place of this community and the fruit of its labor.

The collection of articles opens with a set of four texts, which we will call the “Grimm part.” We start with vampiric pop cultural variations on the functioning of one of the “genetic self-replicating” meme/fairy tales, which is the story of Snow White, present in over four hundred variants in contemporary works. Next, we move to a discussion of the tradition of translations of the Brothers Grimm’s fairy tales into English with an article about “All Kinds of Fur” from the first German-language edition of the collection *Kinder- und Hausmärchen* (1812) by the Brothers Grimm, which is a unique variant and equally unique translations. Finally, we come to an analysis of selected paratexts in the editions of Grimm’s fairy tales published in the years from 2000 to 2021. The topic of the article by Maciej Skowera and Weronika Kostecka is attractive from a research point of view, as it fits into the current research of pop-cultural images of the vampire, and at the same time into fairy-tale and grimmological studies developing in Poland. The authors propose an in-depth analysis of two highly artistic literary modifications of “Snow White,” which meet the criteria of retelling and renarrating (Gaiman, Lee), and one qualitatively contrasting text, which combines the figure of Snow White with the figure of a vampire (Workman). Following the fusion of topoi from fairy tales and those repeated in legends and pop cultural works about vampires in the discussed works, Skowera and Kostecka place Grimm’s protagonist in the context of opposing contemporary fairy tales and see in them as a step towards a more liberal relationship between man and monster based on equality. In turn, Isabel Kiani’s article clearly emphasizes the multifaceted nature of translation, pointing to the translation tradition and target culture as its essential aspects. Looking at the early English translations of the Brothers Grimm’s fairy tale, she sees in them a desire to adapt the text to the needs of the child reader. Kiani highlights the issue of censoring fairy tales, which involves, among others things, omitting brutal scenes and events, as well as erotic connotations. The purpose of alterations was to create literature meant to facilitate the education of the young recipient. Eliza Pieciul-Kamińska presents the editions and translations of “All Kinds of Fur” as unique variants of the fairy tale about a heroine escaping in disguise; this is carried out by juxtaposing them with the unpublished version of the story from 1810 based on Carl Nehrlich’s literary source. Interpreting the evolution of “All Kinds of Fur” in the context of the latest discoveries in German Studies concerning the

i interpretacja jego hasła wywoławczego, reakcja na nie – przez określoną, choć i ograniczoną, m.in. ramami objętościowymi tej publikacji, jakimi dysponujemy, grupę autorów. Część z nich zresztą sytuuje swe nadrzędne badania w różnych obszarach wiedzy o literaturze polskiej i obcej. Tom niniejszy jest miejscem spotkania tego środowiska i jego owocem.

Zeszyt otwiera zestaw czterech tekstów, który określimy umownie „częścią grimmowską”. Wychodzimy w niej od wampirycznych popkulturowych wariacji na temat funkcjonowania jednej z „replikujących swoje geny” baśni-memów, jaką jest występująca we współczesnych dziełach w ponad czterystu wariantach opowieść o Śnieżce. Dalej śledzimy refleksję na temat tradycji przekładów baśni braci Grimm na język angielski, mamy tekst o *Wieloskórce* z pierwszego niemieckojęzycznego wydania zbioru *Kinder- und Hausmärchen* (1812) braci Grimm jako unikalnym wariantem i równie unikatowych tłumaczeniach. Ostatecznie dochodzimy do namysłu nad wybranymi paratekstami w edycjach baśni Grimmowskich wydanych w latach 2000–2021. Atrakcyjny badawczo jest temat artykułu Macieja Skowery i Weroniki Kosteckiej, wpisujący się w nurty badań nad popkulturowymi wizerunkami wampira, a zarazem w rozwijające się w Polsce studia baśni- czy grimmologiczne. Autorzy proponują wnikliwą analizę dwóch wysokoartystycznych literackich modyfikacji *Królowny Śnieżki*, spełniających kryteria retellingu oraz renarracji (Gaiman, Lee), i jednego jakościowo kontrprzykładowego tekstu, łączącego postać Śnieżki z figurą wampira (Workman). Śledząc w omawianych dziełach mariaż toposów pochodzących z baśni oraz tych, które powtarzają się w legendach i popkulturowych dziełach o wampirach, badacze osadzają Grimmowską protagonistkę w kontekście opozycyjnych baśni współczesnych i dostrzegają w nich krok w stronę liberalno-równościowych stosunków na linii człowiek – potwór. Z kolei Isabel Kiani w swoim artykule wyraźnie akcentuje wieloaspektowość translacji, wskazuje na tradycję tłumaczeniową i kulturę docelową jako jej istotne aspekty. Przyglądając się wczesnym przekładom na język angielski baśni braci Grimm, dostrzega w nich dążenie do przystosowania tekstu do potrzeb czytelnika dziecięcego. Badaczka uwydatnia zagadnienie cenzurowania baśni, które polega m.in. na pomijaniu brutalnych scen, zdarzeń, rezygnowaniu z erotycznych konotacji. Celem tego typu modyfikacji jest tworzenie literatury, która ma rozwijać edukację młodego odbiorcy. Eliza Pieciul-Kamińska ukazuje w tekście o *Wieloskórce* wydania i tłumaczenia jako unikatowe warianty baśni o bohaterce uciekającej w przebraniu, czyniąc to w konfrontacji z niepublikowaną, opartą na źródle literackim Carla Nehrlicha, wersją z roku 1810. Prześledzenie i interpretacja ewolucji *Wieloskórki* w kontekście najnowszych odkryć germanistyki z zakresu historii jej edycji prowadzi do wniosku, że

history of its edition leads to the conclusion that the Grimm fairy tales in the Polish-language form that are known to us emerged from the second edition, modified in content and style and reproduced until the last, canonical seventh edition (1857). Kamila Kowalczyk's prolegomenon to explain the function of one 130 paratexts in the editions of Grimm's fairy tales from the years 2000–2021, without referring to the actual text of the fairy tale, raises question of the types of publications accompanying their Polish-language editions, called pretexts. The author regards them as significant for the reception of cultural artifacts and how they are understood and evaluated by readers. The analysis of the paratexts of contemporary editions of Grimm's fairy tales, both their literary/textual layer, as well as the components that co-create them: titles, subtitles, introductions, afterwords, blurbs, footnotes and illustrations, convincingly prove that they strongly model the false reception and image of the works of the Brothers Grimm, influencing their stereotypical interpretation. In short, they raise doubts as to whether we are dealing with *de facto* Grimm texts or a falsification of the German original.

The next section addresses the issue of childhood representations and constructs in literature and opens with an article by Ireneusz Szczukowski. The author devotes his attention to one of the most significant events from Jesus's childhood biography, namely his circumcision. Analyzing this motif in Polish Baroque poetry, Szczukowski emphasizes the rich symbolism with which it is endowed, symbolism focusing mainly on the announcement of the suffering of the Son of God, the culmination of his life. Alicja Dąbrowska's article focuses on the idea of reconstructing the memories of childhood and youth in Count Aleksander Fredro's Napoleonic memoir *Trzy po trzy (Topsy Turvy Talk)* in the context of memory studies, which presents the issue in a manner akin to that of a scientific essay. Using an interpretive apparatus and methodology developed as part of the *memory turn* in literature, Dąbrowska discovers in *Trzy po trzy* attempts to record the mechanisms underlying memory and memories. An analysis of Fredro's writing style allows Dąbrowska to see in *Trzy po trzy* a work containing universal values. Barbara Zwolińska's article, meanwhile, is an ambitious attempt at a cross-sectional view of the principles underlying the construction of a child hero in the literature of Polish Romanticism, an era which was groundbreaking in the way it presented children, their experiences and emotions, and the way it evaluated childhood; this is carried out with reference to selected popular literature of that era. Zwolińska, describing two basic models of childhood and the separateness, complexity, uniqueness and the autonomous specificity of the representations of children in Romanticism, argues that, in the existential issues presented by nineteenth-century artists,

baśnie Grimmów w znanym nam polskojęzycznym kształcie narodziły się wraz z drugim, zmodyfikowanym treściowo i stylistycznie wydaniem, powielanym aż do ostatniej, kanonicznej edycji siódmej (1857). Prolegomena Kamili Kowalczyk do wyjaśnienia funkcji 137 paratekstów w edycjach baśni Grimmowskich z lat 2000–2021, nie dotycząc właściwego tekstu baśni, poddają namysłowi towarzyszące polskojęzycznym wydaniom rodzaje publikacji, zwane paratekstami. Autorka przedstawia je jako mające istotne znaczenie dla odbioru artefaktów kulturowych, ich rozumienia i oceny przez czytelników. Analiza paratekstów współczesnych edycji baśni Grimmowskich, zarówno ich warstwy literacko-tekstowej, jak i współtworzących je komponentów: tytułów, podtytułów, wstępów, posłowi, blurbów, przypisów i ilustracji, przekonująco dowodzi, że silnie modelują one fałszywy sposób odbioru i obraz utworów braci Grimm, wpływając na ich stereotypową interpretację. Słowem, budzą wątpliwość, czy mamy do czynienia z tekstami *de facto* Grimmowskimi, czy z falsyfikacją niemieckiego oryginału.

Następny blok wypowiedzi podejmujących problematykę reprezentacji i konstruktów dzieciństwa w literaturze otwiera artykuł Ireneusza Szczukowskiego. Autor poświęca uwagę jednemu z istotnych zdarzeń z dziecięcego okresu biografii Jezusa – obrzezaniu. Analizując ten motyw w polskiej poezji barokowej, podkreśla fakt opatrzenia go bogatą symboliką. Skupia się ona w głównej mierze na zapowiedzi cierpienia Syna Bożego, które będzie ukoronowaniem jego życia. Natomiast pomysł zrekonstruowania obrazów pamięci dzieciństwa i młodości w pamiętniku napoleońskim Aleksandra hr. Fredry *Trzy po trzy* w kontekście *memory studies* proponuje tekst Alicji Dąbrowskiej, bliski w sposobie ukazania zagadnienia esejowi naukowemu. Stosując instrumenty interpretacyjne i założenia metodologiczne wypracowane w ramach zwrotu pamięciowego w literaturze, autorka odkrywa w *Trzy po trzy* próby zapisu działania mechanizmów pamięci i wspomnień. Analiza stylu wypowiedzi Fredry-pamiętnikarza pozwala Dąbrowskiej dostrzec w tym tekście fenomen pisarski o wartościach uniwersalnych. Artykuł Barbary Zwolińskiej przynosi ambitną próbę przekrojowego oglądu zasad leżących u podłoża konstrukcji bohatera dziecięcego w przełomowej dla sposobu przedstawiania dziecka, jego doświadczeń i emocji oraz wartościowania samego okresu dzieciństwa literaturze polskiego romantyzmu z odniesieniem do wybranej literatury powszechnej tej epoki. Badaczka, opisując dwa zasadnicze wzorce dzieciństwa oraz odrębność, złożoność, wyjątkowość i autonomiczną specyfikę kreacji dzieci romantycznych, dowodzi, że w egzystencjalnej problematyce przedstawianej przez dziewiętnastowiecznych twórców dzieci stanowią ważki element opozycji wobec świata dorosłych, na miarę tej, która rysuje się na linii: racjonalista i szaleniec, bohater

children are an important element in opposition to the world of adults, on par with the following oppositions: the rationalist and the madman, the hero and the world. Robert Mielhorski's article addresses the subject of childhood in the first half of the twentieth century and later years. The author puts forward the thesis that Mieczysław Jastrun in his poetry and prose brings and presents to us a complete and coherent model or way of thinking about childhood; he compares the writer's statements to those of an anthropologist of childhood. Based on the juxtaposition of Jastrun's memories and his short story "Wy-chowanie prowincjonalne" (Provincial education), Mielhorski points out the existence of a certain common memory prototype in this text, and also argues that the author takes two attitudes towards childhood (not only his own, but also childhood in general). In the first of these attitudes, the writer argues against the petrified ways of understanding this stage of human biography; in the case of the latter, he indicates those features of childhood which are confirmed by his own experiences. Katarzyna Wądolny-Tatar, on the other hand, in her analysis thoroughly characterizes how Magdalena Tulli's novel *Szum* (The hum) disrupts the allegorization of childhood. She emphasizes the influence of the past on this process, its mystery, and the subsequent generation's difficulty in accessing the experiences of their parents. Wądolny-Tatar sets forth new approaches that may prompt further interpretations of not only texts by Tulli but other works that modify and destroy childhood by subjecting it to allegorization. Joanna Chłosta-Zielonka's article about illness as life, presented in Katarzyna Ryrych's books, is part of the currently popular malady studies. She undertakes an important discussion on the inclusion of exemplary children's literature, which presents children's disabilities in many aspects, in the bibliotherapeutic process involving the cooperation of a doctor and a therapist. Ryrych's books, innovative for the empathic, unobtrusive message of their plots, committed to lifting the stigmatization of illness, when contrasted with the works of previous decades, are, in the opinion of the author of the article, a model of literature that helps ill children and their loved ones come to terms with disease and its effects. Beata Morzyńska-Wrzosek article addresses the maternal experience in Joanna Mueller's neolinguistic poetry, focusing on the subjectivity of the child in the prenatal and infancy period. Drawing attention to the poet's experimentation with the sonic and semantic richness of language, Morzyńska-Wrzosek articulates the potentiality of a new being, the insignificance of its existence, the experience of its pricelessness and separateness. Marek Kurkiewicz, referring to Jakub Żulczyk's *Zrób mi jakąś krzywdę* (Do me some harm), asks questions about the contemporary understanding of immaturity. Kurkiewicz points out the influence of the eclecticism of (pop) culture of the

i świat. Artykuł Roberta Mielhorskiego przenosi refleksję nad tematyką dzieciństwa w pierwszą połowę XX wieku i – dalej – w lata późniejsze. Autor stawia tezę, że Mieczysław Jastrun w swojej poezji i prozie prezentuje kompletny oraz spójny model czy też sposób myślenia o dzieciństwie, porównuje więc wypowiedzi pisarza do rezultatów pracy antropologa dzieciństwa. Na podstawie zestawienia wspomnień Jastruna i jego opowiadania *Wychowanie prowincjonalne* wskazuje Mielhorski istnienie w tym tekście pewnego wspólnego prototypu pamięciowego, ponadto zaznacza, że twórca przyjmuje wobec dzieciństwa (nie tylko własnego, ale też w ogólności) dwie postawy. W przypadku pierwszej z nich prowadzi polemikę ze spetryfikowanymi sposobami pojmowania tego etapu ludzkiej biografii; w przypadku drugiej – wskazuje te cechy dzieciństwa, które w jego własnych doświadczeniach znajdują potwierdzenie. Katarzyna Wądolny-Tatar natomiast w swoich rozważaniach wnikliwie charakteryzuje zagadnienie zakłócania alegoryzacji dzieciństwa w powieści *Szum* Magdaleny Tulli. Podkreśla wpływ na ten proces przeszłości, jej tajemnicy, utrudniony dostęp kolejnego pokolenia do przeżyć swoich rodziców. Badaczka wskazuje nowe tropy, które mogą stać się asumptem do kolejnych interpretacji nie tylko tekstów Tulli, ale też innych utworów konkretyzujących dzieciństwo poddane w przedstawieniu alegoryzacji, która w trakcie narracji ulega znaczącej modyfikacji, destrukcji. Tekst Joanny Chłosty-Zielonki o chorobie jako życiu, ukazanej w książkach Katarzyny Ryrych, sytuuje się w kontekście zintensyfikowanych współcześnie studiów maladycznych. Podejmuje on ważki temat dotyczący włączenia wartościowej – a prezentującej niepełnosprawności dziecka w wielu aspektach – literatury dla dzieci w proces biblioterapeutyczny, polegający na współpracy lekarza i terapeuty. Nowatorskie w empatycznym, nienachalnym przekazie fabuły, wpisujące się w misję zdjęcia stygmatyzacji ze stanu choroby, interesujące pod względem formalnym książki Ryrych, zestawiane kontrastowo z utworami poprzednich dekad stanowią, w opinii autorki szkicu, wzór literatury osławiającej terapeutycznie chore dzieci i ich bliskich z chorobą oraz jej skutkami. O uobecnionym w neolingwistycznej poezji Joanny Mueller doświadczeniu maternalnym pisze Beata Morzyńska-Wrzoszek. Autorka, przybliżając tę problematykę, koncentruje się na podmiotowości dziecka w okresie prenatalnym i niemowlęcym. Wskazując na eksperymentowanie poetki z dźwiękową i semantyczną zasobnością języka, artykułuje ona potencjalność nowego bytu, znikomość jego istnienia, doznawanie jego bezcenneści i odrębności. Z kolei Marek Kurkiewicz, sięgając do tekstu Jakuba Żulczyka *Zrób mi jakąś krzywdę...*, zadaje pytania dotyczące współczesnego rozumienia kategorii niedorośliwości, niedojrzałości. Badacz sygnalizuje wpływ eklektyzmu (pop) kultury lat dziewięćdziesiątych oraz wirtualnej nowoczesności na kształtowanie

1990s and virtual modernity on the formation of identity, emphasizing the topic of crossing the threshold of childhood. He discusses two types of immaturity: one that is striving to extricate itself from the snares of limitations and one that is a false adulthood based solely on age. Magdalena Bednarek takes up the issue of coming to terms with war through bibliotherapy, the experience of catharsis through children's literature. Seeing war as an unobvious subject of literature addressed to young readers, one that is marked by moral and aesthetic dilemmas, Bednarek comprehensively analyzes four publications that can artistically present the idea of war, develop an understanding of it, eliminate fear and give a chance to shape pacifist attitudes. Bednarek addresses Anna Cieplak's books—classified as initiation novels devoted to the transition from childhood to adolescence and the liminality of these two states—in terms of their literary and genological dimension, taking into account geopoetic motifs. Referring to the cultural and civilizational transformations of the last thirty years, Agnieszka Kocznur analyzes the image of childhood in Cieplak's prose in confrontation with contemporary books for young people by Agnieszka Wolny-Hamkało, pop-culture novels by Natalia Osińska and the works of Petra Dvorakova and Fiona, which concentrate on power relations in families. The researcher interrogates not only the power relations between children and adults, but also the boundaries that separate adults from nonadults, childhood from adolescence. Raising the theme of the family in the latest Polish literature for the youngest children, Agnieszka Kwiatkowska situates her article in the context of the current discourse in psychology regarding a new way of defining the family, basing her work on the familial discourse found in the works of Sanford Pinsker and the research of Pierre Bourdieu. Contrasting the image of the family as it is presented in the latest Polish children's books with that of French literature, which presents various models of home life in a different way, she claims that Polish children literature fails to show a broad diversity of family types. Kwiatkowska notices a lack of representation of atypical families (e.g. a patchwork families, incomplete families), alternative patterns, and different styles of communication; the Polish equivalents are also devoid of the lightness and playfulness that characterize French texts.

Patryk Witzcak analyzes the concept of childhood presented in selected Russian literary utopias from the beginning of the twentieth century. He points to the various educational concepts that they propose, ones which were not so much concerned with the actual good of the child as with propagating Bolshevik ideas. The author, discussing family relations, upbringing models and children's infrastructure, places them in the context of contemporaneous pedagogical concepts. Aleksandra Wiczorkiewicz, in turn, devotes her attention

się tożsamości, wyróżnia w niej zagadnienie przekraczania granicy dzieciństwa. Omawia dwa typy niedojrzałości: dążącej do wydostania się z siedl ograniceń i tej, która jest fałszywą, tylko metrykalną dorosłością. Problematykę osvajania wojny poprzez biblioterapię, przeżycie *katharsis* w kontakcie z literaturą dla dzieci podejmuje Magdalena Bednarek. Diagnostując wojnę jako nieoczywisty, naznaczony dylematami natury moralnej i estetycznej temat literatury adresowanej do młodego odbiorcy, badaczka analizuje wszechstronnie cztery publikacje, mające szanse na artystyczne przedstawienie idei wojny budujące jej zrozumienie, niwelowanie lęku i dające szansę na kształtowanie postaw pacyfistycznych. Autorka tekstu o książkach Anny Cieplak, klasyfikowanych jako powieści inicjacyjne, poświęcone przechodzeniu z dzieciństwa do adolescencji i liminalności tych dwóch stanów, zastanawia się nad wymiarem literackim i genologicznym obrazowania pisarki, z uwzględnieniem motywów geopoetyckich. Odnosząc się do przeobrażeń kulturowo-cywilizacyjnych ostatnich 30 lat, Agnieszka Kocznur analizuje obraz dzieciństwa w prozie Cieplak w konfrontacji ze współczesnymi książkami dla młodzieży Agnieszki Wolny-Hamkała, popkulturowymi powieściami Natalii Osińskiej oraz z koncentrującymi się na relacjach władzy i przemocy w rodzinie dziełami Petry Dvorakovej i Fiony. Badaczka stawia pytania nie tylko odnoszące się do relacji władzy między dziećmi a dorosłymi, ale również wiążące się z granicami, które oddzielają osoby dorosłe od niedorosłych, dzieciństwo od adolescencji. Poruszając wielokrotnie podejmowany temat rodziny w najnowszej polskiej literaturze dla dzieci najmłodszych i opierając się na zaczerpniętym z prac Sanforda Pinskera dyskursie familiarnym oraz na badaniach Pierre'a Bourdieu, Agnieszka Kwiatkowska sytuuje swój szkic w kontekście toczącego się w psychologii sporu, dotyczącego nowego sposobu definiowania rodziny. Konfrontując obraz rodziny prezentowany w najnowszych polskich książkach dla dzieci z analogiczną literaturą francuską, w odmienny sposób ukazującą różnorodne modele życia domowego, twierdzi, że wersje polskie w niewielkim stopniu ukazują różnorodność typów rodziny. Badaczka zauważa w nich brak obrazów rodziny nietypowej (np. patchworkowej, niepełnej), wzorców alternatywnych oraz dostrzega odmienną stylizację przekazu – w polskich odpowiednikach daleki jest on od lekkości i żartobliwości cechującej teksty francuskie.

Patryk Witczak poddaje analizie koncepcję dzieciństwa ukazaną w wybranych rosyjskich utopiach literackich z początku XX wieku. Wskazuje na zaproponowane w nich różnorodne koncepcje wychowawcze i edukacyjne, które nie miały na celu rzeczywistego dobra dziecka, lecz propagowanie bolszewickich idei. Autor, omawiając stosunki rodzinne, modele wychowania i dziecięcą infrastrukturę, umieszcza je w kontekście ówczesnych koncepcji pedagogicznych.

to the first Polish translation of J. M. Barrie's *Peter Pan in Kensington Gardens* by Zofia Rogoszówna. She notes that the version proposed by Rogoszówna is a mediated translation, inspired by the German translation by Irmgard Funcke. She also emphasizes that by following the linguistic transfer of Barrie's text (taking into account the sensitivity and needs of the recipient), one can discover the approach taken to children and to the role of literature for young people at the beginning of the twentieth century in England, Germany and Poland. A recent article by Margot Hillel gives an account of the history of the Young Adult Literature Awards in Australia. The author discusses the changing image of the modern family as it is presented in the award-winning works of literature from 1972 to 2022. She notices that the changes are connected to the style of narration, the construction of the main character, the structure of the family and the their everyday relationships. It draws attention to the growing problem of domestic violence, its impact on the roles taken by young people. Hillel concludes that contemporary texts which present a world close to teenagers meet their expectations.

As you can see, the subject matter of the latest issue of *Comparisons*—which we signaled at the beginning of this introduction—encompasses diverse approaches and interpretations of the titular issue. We hope that it will also contribute to further discussions about the presence of the topic of childhood in literature. We invite you to familiarize yourself with the articles in this issue of *Comparisons*.

Alicja Dąbrowska
Robert Mielhorski
Beata Morzyńska-Wrzosek

Z kolei Aleksandra Wieczorkiewicz poświęca uwagę pierwszemu polskiemu tłumaczeniu powieści *Peter Pan in Kensington Gardens* J.M. Barriego autorstwa Zofii Rogoszówny. Badaczka zauważa, że wersja zaproponowana przez Rogoszównę jest translacją zapośredniczoną, inspirowaną niemieckim przekładem Irmgard Funcke. Podkreśla również, że śledząc transfer językowy tekstu Barriego (uwzględniający wrażliwość i potrzeby odbiorcy), można odkrywać sposób myślenia o dziecku oraz rolę literatury dla młodych na początku wieku XX w Anglii, Niemczech i Polsce. Ostatni artykuł, autorstwa Margot Hillel, przedstawia historię nagród dla literatury młodzieżowej przyznawanych w Australii. Autorka, śledząc teksty nagradzane w latach 1972–2022, omawia skonkretyzowany w nich literacko, zmieniający się wizerunek współczesnej rodziny. Zauważa, że przemiany dotyczą sposobu prowadzenia narracji, kreacji głównego bohatera, struktury rodziny, codziennych w niej relacji. Zwraca uwagę m.in. na narastający problem przemocy domowej, jej wpływ na przejmowane przez młode osoby role. W konkluzji Hillel stwierdza, że współczesne teksty, ukazując świat bliski nastolatkom, spełniają ich oczekiwania.

Jak widać, zarysowana w tym miejscu tematyka najnowszego zeszytu „Porównań” – co sygnalizowaliśmy na początku tego wstępu – wskazuje na różnorodność ujęć i interpretacji tytułowego zagadnienia. Mamy nadzieję, że i ona przyczyni się do dalszych dyskusji czy wypowiedzi związanych z obecnością tematyki dzieciństwa w literaturze. Zapraszamy do zapoznania się ze szczegółami naszej redakcyjnej propozycji.

Alicja Dąbrowska

Robert Mielhorski

Beata Morzyńska-Wrzosek